

★ ★ ★

'בשר תותחים'?

אברכים מאשדוד שהגיעו לנפוש בבני ברק ממתקפת הטילים באשדוד (מנ"א תשע"א), שאלו את רבי חיים קניבסקי שליט"א האם לחזור לאשדוד? תשובתו הייתה ש"אין לחזור למקום סכנה". כך פורסם בתקשורת החרדית. לכאורה תשובה זו סותרת את מה שמובא בשם החזו"א* שאין לעקור ממקום סכנה, כי "אם כולם יעשו כך יינטשו ישובי ספר הקיימים ואז יתיישבו זרים בארצנו, והגבול יועתק לבני ברק, ומה הלאה?" אולם יתכן מאוד שקיים הבדל בין עיר ספר למקומות אחרים (שולחן ערוך או"ח סי' שכט סע' ו). דווקא בעיר ספר נדרש האדם להניח את טובתו האישית למען הכלל, כי עזיבת עיר ספר מהווה בעקיפין סיכון של היישוב כולו ש"משם תהא נוחה להיכבש" (רש"י עירובין מה, א ד"ה לספר), וממילא ההישארות בעיר היא חלק ממלחמת מצוה שבה מותר וצריך האדם לקחת על עצמו רמת סיכון גבוהה. אולם בעיר אשר אינה עיר ספר, והיא סובלת מהתקפות חוזרות ונשנות של טילים במשך זמן ארוך, יתכן שאין

* 'המעין' טבת תשע"א (נא, ב) בתוך מאמרו של הרב יעקב זיסברג "מגורים בעיר מופגזת" עמ' 57.

התושבים מצוּיִים להישאר במקומם. אפשר לומר שהדרכת חז"ל "תחילת נפילה ניסה" תקף רק לגבי החזית, בעוד שהפגיעה של עזיבה המונית של מקום רחוק מן הספר היא בעיקרה מוראלית, ואין בהישארות בה מצוה של מלחמה. לענ"ד המקורות שהביא הרב זיסברג* מתייחסים למצב שבו העזיבה תגרור כניסה של אויב לשטח, אולם אין בהם תשובה לסכנה של נפילה מוראלית בלבד.

נותר לדון בשאלה אם ניתן לחלק בין מצב שבו השלטון פועל ותוקף את המחבלים, שאז החיזוק המוראלי שנותנים אנשי העיר לחיילים בקרב שקול אולי כחלק ממאמץ המלחמה, לבין מצב עגום אשר בו השלטון מפלה בין דם לדם, ומעלים עין מפגיעה בתושבי העיר שאינה במרכז הארץ. באופן אבסורדי יתכן שבמצב זה עדיף שהתושבים יעזבו, ובכך הם ילחצו על השלטון להתעשת וליזום מתקפה במקום להותיר אותם כבשר תותחים...

אריאל בר-אלי

* שם עמ' 53 ואילך.